

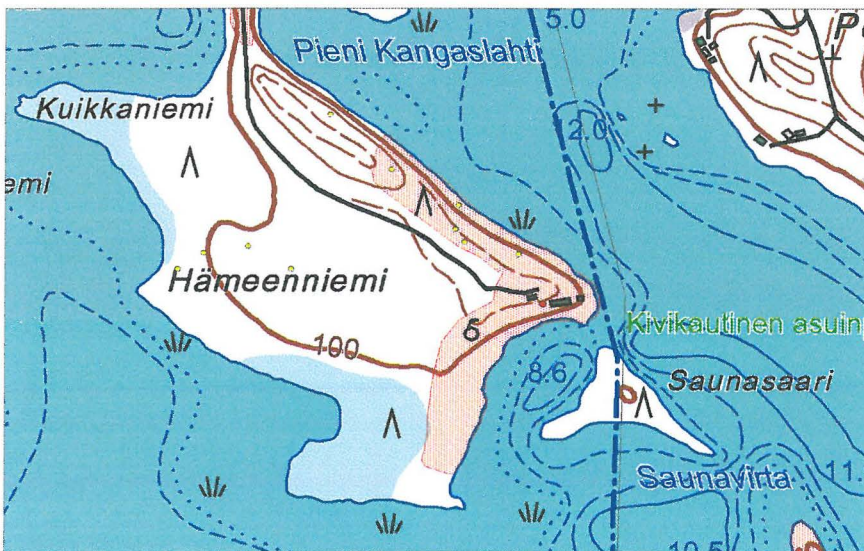
MUSEOVIRASTO

Rautalampi Hämeenniemi

Maastotarkastus kivi- ja rautakautisella asuinpaikalla
28.8.2009

Tarkastus kohdistui Rautalammin kunnan Hämeenniemessä sijaitsevalle muinaisjäännösalueelle sekä erityisesti Savuranta- nimiselle kiinteistölle (RN:o 6:402) ja Aimola-nimiselle kiinteistölle (RN:o 6:500).

Hämeenniemi-niminen kivi- ja rautakautinen asuinpaikka (muinaisjäännösrekisterissä numerolla 686010018) löytyi vuonna 1995 kun paikalle tehtiin tarkastus Armas Korhosen Hämeenniemestä löytämien saviastianpalojen perusteella. Museoviraston koekaivausryhmä kaivoi Hämeenniemessä vuonna 2001 kaivon ja vesijohtolinjan vuoksi. Vuonna 2004 tehtiin arkeologinen inventointi Hämeenniemen ranta-
asemakaavasunnitelman vuoksi. Inventoinnin tuloksena asuinpaikka rajattiin koillis- ja kaakkoisrannalle yhteensä noin 700 metriä pitkälle ja vajaa 100 metriä leveälle vyöhykkeelle. Koekaivauksia jatkettiin vuonna 2009 Aimolan tontilla sekä sille johtavaksi suunnitellulla tielinjalla.

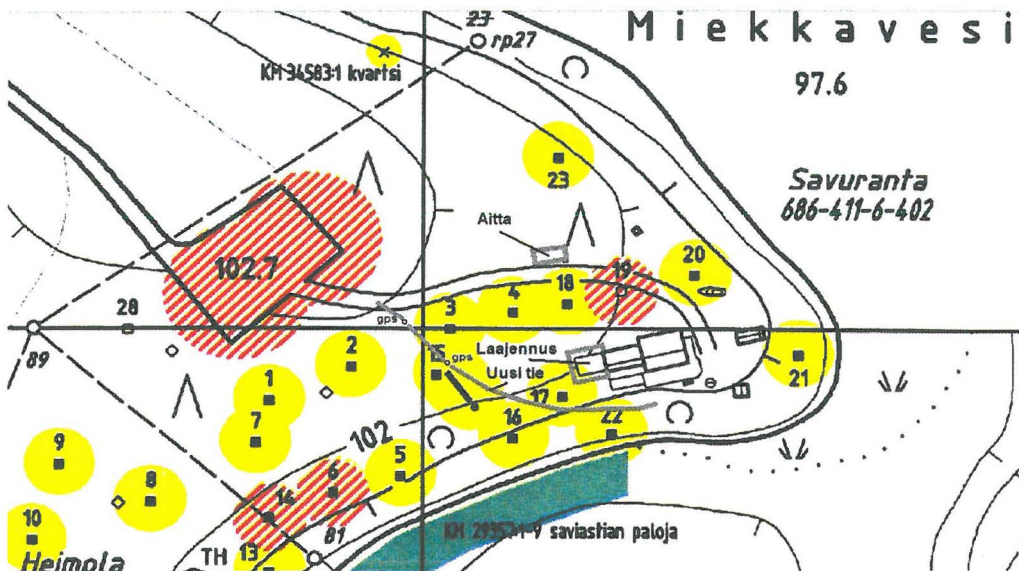
Muinaismuistolain rauhoittama asuinpaikka on merkitty punaisella rasterilla. Keltaiset pallot ovat vuoden 2004 inventoinnissa tehtyjä löytöjä. Niemen länsiosassa olevat keltaiset pallot kuvaavat historiallisen ajan tervahautoja, joista Museovirasto on lausunut 1.7.2008 dnro 236/304/2008.

Tarkastuksen suorittivat Museoviraston arkeologian osaston yli-intendentti Helena Taskinen ja intendentti Tanja Tenhunen sekä Museoviraston hallinto-osaston lakimies Matleena Haapala. Tarkastuksesta oli sovittu puhelimitse maanomistaja Anneli Jalkasen kanssa sekä ilmoitettu kirjeitse Jalkaselle, Rautalammin kunnan rakennusvalvontaan, Pohjois-Savon ympäristökeskukseen sekä Kuopion kulttuurihistorialliseen museoon. Läsä tarkastuksessa olivat maanomistaja Anneli Jalkanen, maanomistaja Aimo Huovinen, Markku Paakkinen, Sami Jalkanen, Pohjois-Savon ympäristökeskuksen ympäristöinsinööri Sylvi Hassinen ja ylitarkastaja Aleks Heiniä sekä Kuopion kulttuurihistoriallisen museon museonjohtaja Jouko Aroalho. Rautalammin kunnan edustaja ei ollut paikalla.

Tarkastus aloitettiin klo 11.30 Savuranta-tilan parkkipaikalta. Museoviraston lakimies Matleena Haapala kertoi lyhyesti Anneli Jalkasen ja Museoviraston välisestä neuvottelusta syksyllä 2008 ja Museoviraston koekaivausryhmän kesällä 2009 toteuttamasta arkeologisesta tutkimuksesta Aimolan kiinteistöllä ja sinne johtavan tien suunnitellulla kulkureitillä. Tutkimuksen perusteella Aimolan kiinteistöllä ei ole muinaismuistolain mukaista estettä rakentamiselle. Sen sijaan tien tekeminen Heimolan kiinteistön (RN:o 6:498) länsirajaa pitkin Markkulan kiinteistön (RN:o 6:499) ohi Aimolan kiinteistölle edellyttäisi lisää arkeologisia tutkimuksia. (ks. yleiskartta) Tarkastuksen tavoitteeksi asetettiin selvittää sopiva tien

kulkureitti Aimolan kiinteistölle. Toiseksi tarkastuksen tavoitteena oli selvittää Savuranta-kiinteistöllä vuonna 2004 myönnetyn luvan perusteella tapahtunut lisärakentaminen. Tarkastuksessa läsnä olleet tahot käyttivät kukin puheenvuoron. Pohjois-Savon ympäristökeskuksen edustajat kertoivat, että Hämeenniemeen ei ole myönnetty poikkeuslupia, vaan voimassa olevasta ranta-asemakaavasta poikkeavat ratkaisut tulisi toteuttaa kaavamuutoksella. Maanomistajien edustajien pyynnöstä Museoviraston ja Kuopion kulttuurihistoriallisen museon edustajat selvittivät Hämeenniemen muinaisjäännösalueen laatua ja laajuutta.

Siirryttiin Savurannan kiinteistöllä sijaitsevan Anneli Jalkasen omistaman rakennuksen pihaan. Siellä todettiin, että päärakennukseen oli rakennettu lisäosa, jonka edessä oli laatoitettu autokatos. Lisäosan vieressä oli kiveystä ja kasvihuone. Parkkipaikalta oli rakennettu hiekkatie päärakennuksen pihaan. Anneli Jalkanen kertoi, että päärakennuksen lisäosa ja autokatos oli rakennettu vuonna 2004. Lisäosa oli rakennettu entisen terassin paikalle. Autokatoksen pylväät ja laatoitus olivat aiemmin rakentamattomalla maalla. Edelleen Jalkanen kertoi, että pihaan tuleva tie oli rakennettu vuonna 2002 sen jälkeen, kun Museovirasto oli suorittanut paikalla tutkimuksia kaivoa varten. Kasvihuone oli pystytetty entisen kellarin paikalle. Museoviraston edustajat kertoivat, että lisärakennuksen rakennuslupaprosessissa ei ollut kuultu Museovirastoa. Virasto aikoo pyytää selvitystä Rautalammin kunnalta. Tarkastuksessa läsnä olleille muistutettiin, että muinaisjäännösalueille rakentamisessa on kulttava Museovirastoa. Paitsi kaivaminen, myös esimerkiksi peittäminen on kiellettyä muinaisjäännökseen kajoamista.

Yleiskartta, johon talon laajennus, aitta ja uusi tie on merkitty harmaalla. Vuoden 2001 kaivausalue näkyy mustana tien lounaispuolella. Keltainen osoittaa kivikautisia löytöjä, punainen varhaismetallikautisia löytöjä ja vihreä rautakautisia löytöjä.

Lisäksi todettiin, että päärakennuksen lisä-osan taakse oli rakennettu varistorakennus. Jalkanen kertoi saaneensa siihen toimenpideluvan. Jalkanen kertoi, että rakennuksella ei ole maan sisään kaivettuja perustuksia, ja että rakennuksen paikka ja sen edusta samoin kuin nykyinen parkkipaikka on vanha autojen kääntöpaikka, josta on maata siirretty 1950-luvulla. Museoviraston edustajat totesivat, että tämänkin rakennuksen osalta lupaprosessissa olisi tullut kuulla Museovirastoa ja asiasta pyydetään selvitys kunnalta. Muinaisjäännösalueen maankäyttöhankeista tulee pyytää lausunto Museovirastosta sen sijaan, että

ryhdyttäisiin itse arvioimaan hankkeen vaikutusta muinaisjäänökseen. Tämä koskee myös sitä aluetta, jossa maata on siirretty ennen muinaismuistolain voimaantuloa 1950-luvulla, koska muinaisjäänös voi ulottua syvemmälle kuin jo tehty maansiirto. Keskusteltiin myös metsänkäsittelyn vaikutuksista muinaisjäänökseen. Todettiin, että asiasta oli keskusteltu neuvottelussa syksyllä 2008 ja että jos aiottujen metsänkäsittelytoimien vaikutuksista on epävarmuutta, kannattaa asiasta pyytää neuvoja Museovirastosta.

Savurannan kiinteistön tarkastuksen jälkeen siirryttiin Heimolan ja Markkulan länsirajoja pitkin kohti Aimolaa. Matkalla havainnoitiin maanomistajien suunnittelemaa tieuran paikkaa. Paikalla oli metsätyökoneiden jättämiä uria maastossa. Heimolan kiinteistön kohdalla oli alue, jolla Museoviraston koekaivausryhmä oli todennut tarvittavan lisää arkeologisia tutkimuksia, mikäli tie rakennettaisiin. Maanomistajat Jalkanen ja Tuominen kertoivat tietävänsä tästä tutkimustuloksesta.

Aimo Tuominen kertoi ostaneensa Jalkaselta Aimolan kiinteistön eteläosan ja suunnittelevansa sinne rakentamista. Todettiin, että rakentamiseen Aimolan kiinteistölle ei ole muinaismuistolain asettamaa estettä, ja että asia on todettu Museoviraston kesällä 2009 suoritetun tutkimuksen jälkeen lähettämässä kirjeessä (kopio liitteenä). Tuominen keskusteli Aimolan kiinteistöllä Pohjois-Savon ympäristökeskuksen edustajien kanssa rakennuspaikasta ja rakennusoikeuden määrästä.

Anneli Jalkanen kertoi vuonna 2004 laadituttamastaan ranta-asemakaavan muutossuunnitelmasta, jossa kaksi koillisrannan rakennuspaikkaa olisi siirretty länsirannalle. Hanketta ei ollut viety eteenpäin, koska oli epäselvää, hyväksyttäisiinkö se. Todettiin Museoviraston lausuneen suunnitelmasta (dnro 438/303/2004, 19.11.2004). Lausunnon mukaan Museovirasto oli vastustanut kaavasunnitelmassa edelleen muinaisjäänösalueella olleita rakennuspaikkoja. Länsirannalle siirtyneitä rakennuspaikkoja ei ollut vastustettu.

Lopuksi keskusteltiin Aimolan kiinteistölle rakennettavan tien sijainnista. Museovirasto ehdotti, että tie kulkisi niemen länsirannan rakennuspaikoilta itään kohti Markkulan kiinteistöä ja sen jälkeen etelään Aimolan kiinteistölle. Tällöin tien tekeminen ei edellyttäisi enempää arkeologisia tutkimuksia, koska niemen länsiosasta ei ole havaittu muinaisjäänöksiä. Tie ei kuitenkaan saisi kulkea Markkulan kiinteistöllä, koska siellä ei ole vielä suoritettu asianmukaisia arkeologisia tutkimuksia. Tarkastuksessa kuljettiin Markkulan kiinteistön kohdalta länttä kohti, jonka jälkeen palattiin parkkipaikalle.

Sovittiin, että maanomistaja selvittää muut tien tekemisen edellytykset ja tekee siitä suunnitelman, jonka lähettää Museovirastoon lausunolle. Jos tie ei edellytä enempää arkeologisia tutkimuksia, Museoviraston koekaivausryhmä voi kenttäkaudella 2010 tutkia Markkulan kiinteistöä. Tutkimustuloksista riippuu, millä aikataululla Markkula voi vapautua rakentamiselle.

Museoviraston tarkastus päättyi noin klo 13.35. Maanomistajat ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksen edustajat jäivät keskustelemaan ranta-asemakaavan muutosmahdollisuuksista.

Helsingissä 4.9.2009

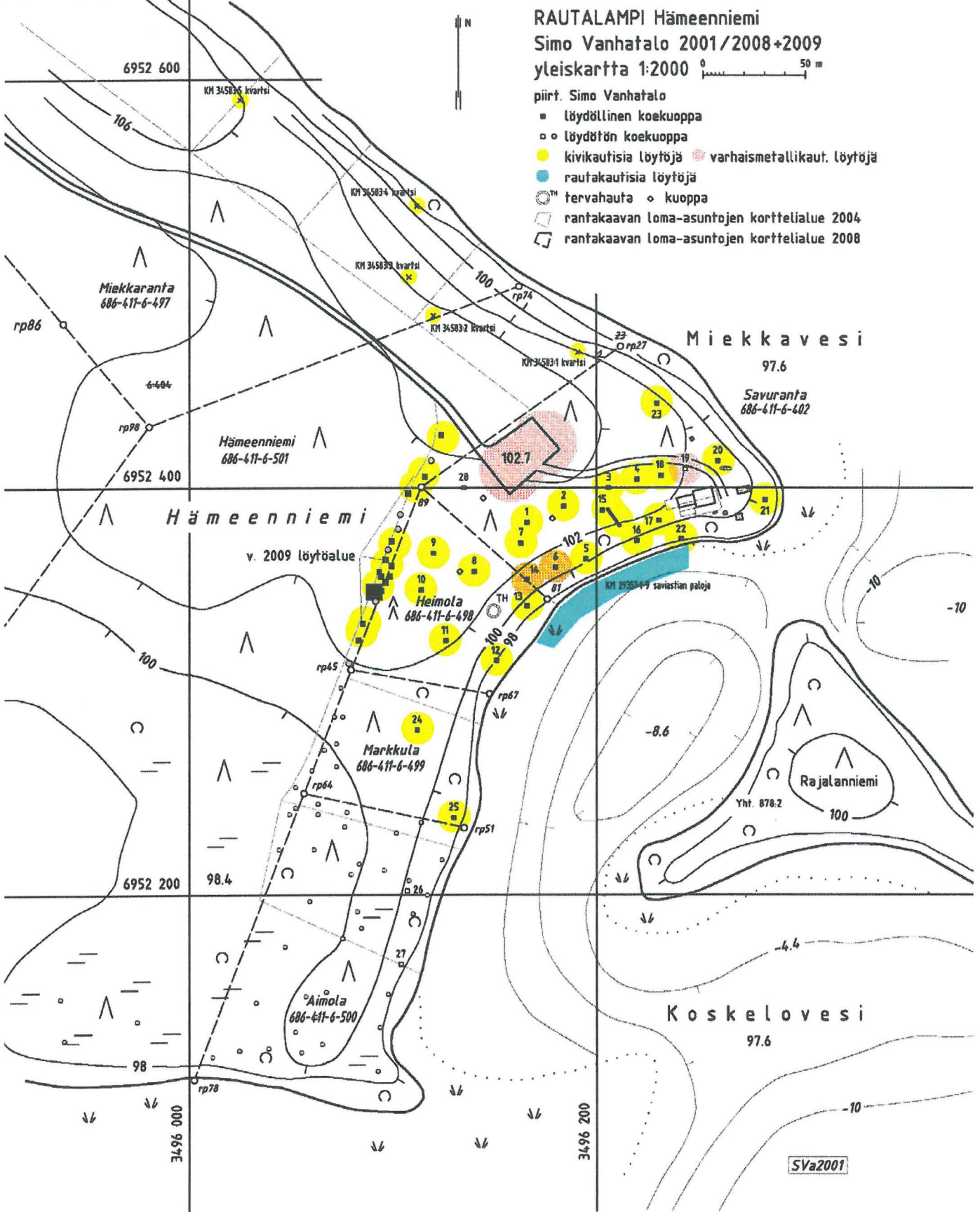

Matleena Haapala

Tanja Tenhunen

Mittakaava 1:2500

RAUTALAMPI Hämeenniemi
Simo Vanhatalo 2001/2008+2009
yleiskartta 1:2000

- 0 50 m
- piirt. Simo Vahatalo
- löydöllinen koekuoppa
 - löydötön koekuoppa
 - kivikautisia löytöjä
 - rautakautisia löytöjä
 - tervahauta
 - kuoppa
 - rantakaavan loma-asuntojen korttelialue 2004
 - rantakaavan loma-asuntojen korttelialue 2008

SVa2001

Asuinrakennuksen länsipuolelle tehty uusi tie. Taustalla näkyy asuinrakennuksen laajennuksen toinen kerros.

Asuinrakennuksen pohjoispuolelle tehty varasto.

Metsätyökoneiden tekemät urat Heimolan tontin länsireunalla.